

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Н. В. ПЕНЦОВА

(Комунальний вищий навчальний заклад
«Харківська академія неперервної освіти»)

Анотація. *Мета статті* полягає у визначенні перспективних напрямів інноваційного розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні. *Стаття* присвячена дослідженню ефективності функціонування і подальшому розвитку системи післядипломної педагогічної освіти з метою визначення напрямів організаційно-економічного регулювання її розвитку. **Методика дослідження.** *Вирішення поставлених у статті завдань* здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: монографічного, аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення. **Результати.** *За результатами дослідження сучасного стану й особливостей організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні, урахуовуючи світову практику стратегій інноваційного розвитку, доведено, що процес подальшого розвитку системи післядипломної педагогічної освіти необхідно розпочинати з існуючих перспектив розвитку галузі й регіону, які мають свої фази та історичні етапи розвитку, використовуючи власний науковий і ресурсний потенціал.* **Практична значущість результатів дослідження.** *У статті обґрунтовано, що одним із перспективних шляхів організаційно-економічного розвитку післядипломної педагогічної освіти є її інноваційний розвиток, що може забезпечити високі показники розвитку цієї сфери, підвищити конкурентоспроможність закладів та успішно вирішувати соціальні й економічні питання суспільства.*

Ключові слова: *післядипломна педагогічна освіта, організаційно-економічний розвиток, конкурентоспроможність, освітні послуги.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Одним із перспективних шляхів організаційно-економічного розвитку післядипломної педагогічної освіти є її інноваційний розвиток, що може забезпечити високі показники розвитку цієї сфери, підвищити конкурентоспроможність закладів та успішно вирішувати соціальні й економічні питання суспільства.

Інноваційний розвиток є одним з основних складових процесу успішного функціонування системи післядипломної педагогічної освіти. Упровадження інноваційної діяльності – головний фактор, який впливає на конкурентоспроможність системи післядипломної педагогічної освіти, забезпечує ефективність використання ресурсного потенціалу, зміцнює імунітет

закладів до факторів зовнішнього середовища, розкриває нові можливості на ринку освітніх послуг. Побудова інноваційного суспільства вимагає невідкладних заходів щодо модернізації системи післядипломної педагогічної освіти, підвищення рівня і якості освітніх послуг. Перед освітою дорослих постали невідкладні завдання подальшого соціально-економічного розвитку й забезпечення належного функціонування науково-методичного та навчального комплексу, спрямованого на задоволення потреб педагогічних працівників у якійсній освіті відповідно й підвищення конкурентоспроможності національного господарства.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у визначенні перспективних напрямів інноваційного розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні.

Стаття присвячена дослідженню ефективності функціонування і подальшому розвитку системи післядипломної педагогічної освіти з метою визначення напрямів організаційно-економічного регулювання її розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Успіх будь-якої організації, у тому числі й закладів післядипломної педагогічної освіти, залежить від правильно обраної економічно-фінансової стратегії. При цьому необхідно враховувати таке: конкуренція на ринку освітніх послуг постійно зростає, що повинно стимулювати пошук конкурентоспроможних стратегій; з'явилась необхідність у використанні сучасних технологій для забезпечення високої якості освіти, без новітніх інформаційно-комунікаційних технологій навчальний заклад фактично не існує; відроджується система держзамовлення шляхом проведення конкурсів між навчальними закладами; слід враховувати комерціалізацію закладів освіти, оскільки навчальні заклади – це важливий елемент ринкової економіки.

Прямий взаємозв'язок між ціною та якістю послуг у системі післядипломної педагогічної освіти є поки що неможливим, адже не існує конкуренції на цьому ринку. На основі визначення економічної ефективності післядипломної педагогічної освіти можна констатувати, що існуюча методика ґрунтується на співставленні лише величин витрат і надходжень, що не відображає реальної ситуації й унеможливає створення системи заходів, спрямованих на реформування галузі. Отже, необхідними є дослідження й розробка комплексу системно-орієнтованих економічних і соціальних умов для розвитку всіх складових системи післядипломної педагогічної освіти та зростання показників її ефективності, що є одним із завдань цього дослідження.

Таким чином, заклад післядипломної педагогічної освіти має бути дієдатним у сучасних умовах, що потребує. Стратегічне планування сучасного закладу післядипломної педагогічної освіти має розвиватися в таких напрямках: 1) надання освітніх послуг; 2) підвищення рівня конкурентоспроможності; 3) збільшення обсягу надходжень від платних послуг; 4) забезпечення раціоналізації витрат та економії ресурсів.

Реальний шлях входження України у світове господарство полягає в постійному наближенні внутрішнього та зовнішнього середовища до умов конкуренції, що існують на міжнародному ринку. Стратегія закладу має бути спрямована на виконання таких умов:

– різноманітність та якість платних освітніх послуг, що реалізується за умови якісного потенціалу, у тому числі кадрового складу освітніх менеджерів і висококваліфікованих викладачів; крім того, чим більше заклад пропонує різних за змістом і термінами навчання освітніх послуг, тим більше потенційних користувачів на ринку послуг, які реагують на можливість вибору як форм, так і змісту підвищення кваліфікації;

– ефективна облікова політика закладу, що спрямована на обґрунтованість та ефективність видаткової складової послуг і застосування гнучкої системи роботи з потенційними споживачами послуг, включаючи маркетингові дослідження, основою чого є економічний склад мислення освітніх менеджерів (керівників, бухгалтерів, економістів); якісний аналіз і прогнозування ринку освітніх послуг.

Умовами реалізації стратегії економічного розвитку післядипломної педагогічної освіти є якісний кадровий потенціал, економічне мислення. Для того «щоб людство перейшло до економічних відносин нового типу – інтелектуальної економіки, необхідно розвивати рівень освіченості громадян. Професійний і досвідчений кадровий потенціал набуває вирішального значення в економічному та соціальному розвитку країни» [5, с. 202].

Облікова політика – обрана закладом методологія бухгалтерського обліку, що спрямована на досягнення статутних завдань закладу з метою забезпечення успішного функціонування, ефективної і якісної фінансової звітності та системи управління. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [2]. Вибір ефективної облікової політики повинен формуватися з урахуванням впливу усіх можливих внутрішніх і зовнішніх чинників, що дозволить упередження прийняття неправильних рішень закладом та своєчасне

прийняття стратегічних рішень і завдань.

З метою забезпечення ефективного управління організацією післядипломної педагогічної освіти в ринкових умовах необхідно визначити пріоритети облікової політики, серед яких такі:

– принципи цінової політики, справедливої для споживача, в основі якої буде поєднання результатів моніторингу цін на ринку аналогічних послуг та економічно-обґрунтованого розрахунку. Максимально можлива ціна може встановлюватися на платні освітні послуги, що є найбільш якісними й інноваційними. Звичайна ціна визначається з урахуванням попиту на освітню послугу й може варіюватися та/або бути диференційованою залежно від конкретної ситуації на ринку послуг. Поняття «справедлива ціна», що утворюється в результаті економічно обґрунтованого розрахунку, має розглядатися як поєднання відповідності ціни послуги витратам закладу для її надання й можливості заощадження, тобто, включення в ціну витрат майбутніх періодів на розвиток навчального закладу, також адекватного сприймання ціни споживачами послуг;

– чіткий алгоритм надання платних послуг, де обов'язково визначаються: повний перелік платних послуг, відповідальна особа або структурний підрозділ; вартість послуг; порядок оформлення договору про надання платних послуг; зміст і термін надання певної послуги; умови оплати за послугу тощо;

– заходи щодо матеріального стимулювання працівників закладів післядипломної педагогічної освіти залежно від якості й обсягів наданих освітніх послуг за звітний період.

Ринок освітніх послуг у системі післядипломної педагогічної освіти визнається складовою ринкової економіки, а попит і пропозиція виділяються всіма дослідниками як основний компонент ринкових взаємовідносин. На цій підставі ми наголошуємо, що за всієї значимості державних інвестицій у післядипломну педагогічну освіту, включення в систему ринкових відносин на даному етапі є переважним чинником її ефективного функціонування. Ефективне організаційно-економічне управління діяльністю з підвищення кваліфікації педагогічних працівників передбачає такі заходи: а) вивчення попиту на конкретну освітню послугу; б) визначення можливих джерел фінансування освітньої послуги; в) прогнозування обсягу реалізації платних освітніх послуг; г) обґрунтування суми фінансування з кожного джерела; д) формування бюджету закладу післядипломної педагогічної освіти.

Для аналізу конкурентоспроможності закладів післядипломної педагогічної освіти на ринку освітніх послуг застосовують ключові фактори, за допомогою яких можна оцінити очікуваний результат їх діяльності: рівень професійної підготовки та якість кадрового складу; привабливість тематики, актуальність і доступність змісту навчальних програм; багатогарнітність освітніх послуг і форм їх надання; сучасна матеріально-технічна база, якісний доступ до мережі Інтернет; можливість постійного спілкування з фахівцями для потенційних користувачів послуг; поєднання управлінського, економічного й педагогічного мислення в організації діяльності; грамотна цінова політика; плановість, можливість прогнозування грошових надходжень від надання освітніх послуг; соціальний захист працівників закладу.

У сучасних умовах у системі післядипломної педагогічної освіти виникає необхідність на кластерних засадах тісного зв'язку та взаємовідносин між суб'єктами навчального процесу: закладами післядипломної педагогічної освіти, які надають освітні послуги; навчальними закладами освіти всіх форм власності, що направляють педагогічних працівників на курси підвищення кваліфікації; споживачами освітніх послуг – педагогічними працівниками.

Для розвитку ринку послуг у післядипломній педагогічній освіті необхідним є розмежування повноважень і відповідальності між закладами післядипломної педагогічної освіти й органами управління освіти, тобто, забезпечення автономії діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти, що дозволить їм самостійно управляти освітнім процесом і більш ефективно вирішувати питання економічного розвитку закладів.

Ефективність сфери послуг післядипломної педагогічної освіти як економічної категорії передбачає ефективне використання бюджетних коштів. Підвищення ефективності передбачатиме різні заходи залежно від того, які критерії ефективності будуть узяті за основу. Основні риси зазначених критеріїв – це економічність, продуктивність і результативність:

Ефективність сфери послуг післядипломної педагогічної освіти як економічної категорії передбачає ефективне використання бюджетних коштів. Підвищення ефективності передбачатиме різні заходи залежно від того, які критерії ефективності будуть узяті за основу. Основні риси зазначених критеріїв – це економічність, продуктивність і результативність:

– економність – характеризує витратну, ресурсну сторону ефективності (згідно з цим критерієм витрати мають бути оптимальними);

– продуктивність – це співвідношення обсягів освітніх послуг із величиною витрат на їх виробництво;

– результативність характеризує відповідність витрат і досягнутих за конкретними цілями результатів.

Економність і продуктивність характеризують економічний аспект ефективності, тобто величину витрат і співвідношення величини витрат та одержаного продукту, ефекту. Результативність розкриває соціально-економічний аспект ефективності, тобто відповідність результатів діяльності соціальним та економічним цілям суспільства [3]. Разом із тим необхідним є подолання певних ризиків, що виникають під час упровадження інноваційного процесу в післядипломній педагогічній освіті: а) недосконалість нормативно-правового забезпечення; б) неефективність бюджетних інвестицій; в) недосконалість організаційна структура. Тому, під час визначення інноваційних напрямів розвитку післядипломної педагогічної освіти необхідним є аналіз таких складових, як нормативно-правове регулювання, ефективність використання ресурсного потенціалу, запровадження маркетингових механізмів, що сприятиме реалізації ефективної стратегії інноваційного розвитку закладів післядипломної педагогічної освіти й економічному розвитку галузі загалом.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямку. Отже, за результатами дослідження сучасного стану й особливостей організаційно-економічного регулювання розвитку післядипломної педагогічної освіти в Україні, урахувавши світову практику стратегій інноваційного розвитку, слід відзначити, що процес подальшого розвитку системи післядипломної педагогічної освіти необхідно розпочинати з існуючих перспектив розвитку галузі й регіону, які мають свої фази та історичні етапи розвитку, використовуючи власний науковий і ресурсний потенціал.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриневич Л. Моніторинг якості освіти: вітчизняний і зарубіжний досвід / Л. Гриневич, О. Андриюшина. – Київ : Ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 92 с.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України прийнятий 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 11.05.16). – Назва з екрана.
3. Каленюк І. С. Розвиток вищої освіти та економіка знань / І. С. Каленюк, О. В. Куклін. – Київ : Знання, 2012. – 340 с.
4. Рогоза М. Є. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми : монографія / М. Є. Рогоза, К. Ю. Вергал. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. – 136 с.
5. Роскладка А. А. Статистичний аналіз факторів розвитку сучасної вищої освіти в Україні / А. А. Роскладка, Т. С. Глущенко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер.: Економічні науки. – 2012. – № 3. – С. 202–207.

REFERENCES

1. Hrynevych, L. & Andriushyna, O. (2011). *Monitorynh yakosti osvity: vitchyzniani i zarubizhnyi dosvid [Education quality monitoring: domestic and foreign experience]*. Kyiv: Univ. im. B. Hrynchenka [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro bukhhalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini»: pryiniaty 16 lyp. 1999 r. № 996-XIV [Law of Ukraine «On Accounting and Financial Reporting in Ukraine» from July 16 1999, № 996-XIV]. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (accessed 11 May 2016) [in Ukrainian].
3. Kaleniuk, I. S. & Kuklin, O. V. (2012). *Rozvytok vyshchoi osvity ta ekonomika znan [Development of higher education and knowledge economy]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
4. Rohoza, M. Ye. & Verhal, K. Yu. (2011) *Statehichni innovatsiyni rozvytok pidpriemstv: modeli ta mekhanizmy: monohrafia [Strategic innovative development of companies: models*

and mechanisms]. Poltava: RVV PUET [in Ukrainian].

5. Roskladka, A. A. & Hlushchenko, T. S. (2012). Statystychnyi analiz faktoriv rozvytku suchasnoi vyshchoi osvity v Ukraini [Statistical analysis factors in the development of mod-

ern higher education in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya: Ekonomichni nauky – Bulletin of Poltava University of Economics and Trade: Collected papers. Series: Economic science* (3), (pp. 202–207). Poltava: RVV PUET [in Ukrainian].

Н. В. Пенцова (Комунальное высшее заведение «Харьковская академия непрерывного образования»). **Перспективные направления инновационного развития последипломного педагогического образования в Украине.**

Аннотация. Цель статьи заключается в определении перспективных направлений инновационного развития последипломного педагогического образования в Украине. Статья посвящена исследованию эффективности функционирования и дальнейшего развития системы последипломного педагогического образования с целью определения направлений организационно-экономического регулирования ее развития. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач выполнено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: монографического, анализа и синтеза, систематизации и обобщения. **Результаты.** По результатам исследования современного состояния и особенностей организационно-экономического регулирования развития последипломного педагогического образования в Украине, учитывая мировую практику стратегий инновационного развития, показано, что процесс дальнейшего развития системы последипломного педагогического образования необходимо начинать с существующих перспектив развития отрасли и региона, которые имеют свои фазы и исторические этапы развития, используя собственный научный и ресурсный потенциал. **Практическая значимость результатов исследования.** В статье обосновано, что одним из перспективных путей организационно-экономического развития последипломного педагогического образования является инновационное развитие, которое может обеспечить высокие показатели развития сферы, повысить конкурентоспособность учреждений и успешно решать социальные и экономические вопросы общества.

Ключевые слова: последипломное педагогическое образование, организационно-экономическое развитие, конкурентоспособность, образовательные услуги.

N. Pentsova (Kharkiv Academy of Continuous Education). **Prospective lines of innovative development of postgraduate education in Ukraine.**

Summary. The purpose of the paper is to outline prospective lines of innovative development of postgraduate education in Ukraine. The article investigates the efficiency of performance and further development of postgraduate education in order to outline prospective lines of organizational and economic control of its development. The author emphasizes that implementation of innovative activities is the main factor affecting the competitiveness of postgraduate education, ensuring efficient use of resources, boosting the immunity of institutions, revealing new opportunities in the educational market. **Research methodology.** The objectives set in the paper are met using general scientific and specific research methods, namely: monographic, analysis and synthesis, systematization and generalization. **Research results.** Having studied current affairs and organizational and economic regulatory considerations of development of postgraduate education in Ukraine, taking into account the best practice strategies of innovative development, it has been proved that the further development of postgraduate education should start with existing development prospects of the industry and the region, which have their phases and historical stages of development, its own scientific and resource potential should be used. **Practical importance of research results.** The paper proves that a promising line of organizational and economic development of postgraduate education is its innovative development. It can ensure high effectiveness of the sphere development, increase competitive advantage of institutions, successfully deal with social and economic matters of the society. A real way for Ukraine to be globally competitive is to set internal and external context of competition existing in the international market.

Keywords: post-graduate education, organizational and economic development, competitiveness, education services.